

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Poznaniu

LPO.410.013.12.2018
P/18/093

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Poznaniu
ul. Dożynkowa 9H, 61-662 Poznań
T +48 61 655 62 00, F +48 61 655 62 01
lpo@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/18/093 – Finansowanie działalności ochotniczych straży pożarnych
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu
Kontroler	Marek Gutraj, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/114/2018 z dnia 2 lipca 2018 r. (dowód: akta kontroli str. 1)
Jednostka kontrolowana	Ochotnicza Straż Pożarna w Krzyżankach, Krzyżanki 27, 62-130 Gołańcz (dalej: OSP albo Jednostka)
Kierownik jednostki kontrolowanej	Zbigniew Okuniewski, Prezes Zarządu OSP (dalej: Prezes OSP) (dowód: akta kontroli str.3-9)

II. Ocena kontrolowanej działalności¹

Ocena ogólna

Publiczne środki finansowe otrzymane w latach 2014-2017² przez OSP wykorzystane na doposażenie w sprzęt i umundurowanie, wydatkowane zgodnie z przeznaczeniem oraz rozliczono w prawidłowy sposób.

Doposażenie Jednostki nie było jednak skoordynowane z przygotowaniem strażaków OSP do bezpośredniego udziału w działaniach ratowniczych. Pomimo powołania w grudniu 2015 r. jednostki operacyjno-technicznej (dalej: JOT) druhowie wyznaczeni do udziału w akcjach ratowniczych do końca 2017 r. nie przeszli podstawowego szkolenia strażackiego, a tym samym nie mogli brać udziału w takich akcjach, z uwagi na niespełnienie wymogów określonych w art. 19 ust. 1b ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej³. Stan ten uległ zmianie dopiero z początkiem 2018 r., co skutkowało tym, że Jednostka nie posiadała w kontrolowanym okresie gotowości bojowej i nie brała udziału w żadnych działaniach ratowniczych.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Wykorzystanie środków publicznych przeznaczonych na działalność OSP

Opis stanu faktycznego

1. OSP jest stowarzyszeniem zarejestrowanym w Krajowym Rejestrze Sądowym⁴ i posiada statut uchwalony w 1991 r. (ze zmianami dokonanymi w 2013 r., dalej: Statut). Rejonem jej działania jest wieś Krzyżanki, miejscowości położone na terenie gminy Gołańcz oraz będące w rejonie pomocy wzajemnej.

(dowód: akta kontroli str. 10-17)

¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową, bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

² Dalej także kontrolowany okres albo okres objęty kontrolą.

³ Dz. U. z 2018 r. poz. 620, dalej: uppoż.

⁴ Od 9 stycznia 2014 r.

2. W ramach OSP wyodrębniono JOT kategorii IV, którą powołano uchwałą Zarządu OSP nr 1/2015 z dnia 29 grudnia 2015 r. W wytycznych w sprawie kategoryzacji Jednostek Operacyjno-Technicznych Ochotniczych Straży Pożarnych⁵ ustalono, że kategoria IV oznacza – JOT zdolną do podjęcia w czasie dysponowania do 10 minut ograniczonych działań ratowniczych w czasie pożarów oraz ograniczonych działań zabezpieczających.

Wymagany stan osobowy JOT IV kategorii to co najmniej 10 ratowników OSP w tym: naczelnik i jego zastępca.

Zgodnie z regulaminem organizacyjnym JOT OSP, jednostkę tę powołano celem jej udziału w działaniach ratowniczych i zabezpieczających przeprowadzanych w czasie pożarów, klęsk żywiołowych, zagrożeń ekologicznych, katastrof i innych zdarzeń zagrażających życiu, zdrowiu i mieniu oraz środowisku naturalnemu.

(dowód: akta kontroli str. 18-25)

3. OSP nie była włączona do Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego⁶ (dalej: KSRG), o którym mowa w art. 2 pkt 4 upoż.

(dowód: akta kontroli str. 30-32)

4. OSP w 2015 r. wykonywała zadania publiczne zlecone przez Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji. Ze środków dotacji MSWiA jednostka dofinansowała zakup umundurowania (dwóch szt. mundurów strażackich, koszul i czapek rogatywek).

(akta kontroli, str. 101-103)

5. Liczba członków OSP wynosiła: 22 w 2014, 29 w 2015, 22 w 2016. oraz 23 w 2017 r. W okresie tym żaden ze strażaków ochotników nie spełniał wymogów udziału w akcjach ratowniczych określonych w art. 19 ust. 1b upoż. Stan ten uległ zmianie w pierwszym kwartale 2018 r. – od marca 10 ratowników spełniało wszystkie te wymogi, tj. byli w odpowiednim wieku, odbyli szkolenie pożarnicze, posiadali aktualne badania lekarskie oraz zostali objęci ubezpieczeniem.

(dowód: akta kontroli str. 123)

6. Według stanu na 31 marca 2018 r. 10 członków OSP legitymowało się ukończeniem kursu podstawowego dla strażaków OSP biorących udział w działaniach ratowniczych. Poziom wykształcenia członków jednostki nie spełniał jednak minimalnych standardów wykształcenia ustalonych przez Zarząd Oddziału Wojewódzkiego Związku OSP RP⁷ (dalej: Związek OSP).

(dowód: akta kontroli str. 122-142)

7. Jednostka posiadała na wyposażeniu (od listopada 2017 r.) jeden lekki samochód ratowniczo-gaśniczy marki Ford Transit 2.0 TDCI. Samochód ten był ubezpieczony oraz posiadał aktualne badania techniczne.

(dowód: akta kontroli str. 43-44, 75)

8. Jednostka w latach 2014-2017 nie brała udziału w działaniach ratowniczych i nie była dysponowana przez Państwową Straż Pożarną (dalej: PSP).

(akta kontroli, str. 27)

⁵ Ustalonych w załączniku Nr 1 do uchwały Prezydium Zarządu Głównego Ochotniczych Straży Pożarnych Rzeczypospolitej Polskiej Nr 95/18/2004 z 16 grudnia 2004 r. i upublicznionych na stronie: <http://www.zosprp.pl/?q=node/368>

⁶ <http://www.turek.psp.wlkp.pl/jednostki-ochrony-przeciwpozarowej-w-powiecie-tureckim/>.

⁷ W uchwale nr 26/08/2014 Zarządu Oddziału Wojewódzkiego Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP Województwa Wielkopolskiego im. gen. Stanisława Taczaka z dnia 29 marca 2014 r. (dalej: uchwała Związku OSP); opublikowana m.in. na stronie <http://www.zosprp.poznan.pl/files/pliki/14%2811%29.pdf>. Zgodnie z uchwałą minimalny standard wykształcenia ochotników jednostek OSP spoza KSRG to wykształcenie: podstawowe – 12 osób, dowódców – dwie, kierowników konserwatorów sprzętu - trzy, kwalifikowanej pierwszej pomocy - sześć i naczelników - dwie osoby.

W OSP nie prowadzono dokumentacji takiej jak: książka pracy OSP, książka naczelnika i oraz książka działań ratowniczych. Jak wyjaśnił Prezes OSP nie było takiej potrzeby, gdyż OSP miała status jednostki typu M i nie brała udziału w akcjach ratowniczych. Zobowiązał się on jednocześnie do założenia i prowadzenia takiej dokumentacji jeszcze w 2018 r.

(akta kontroli, str. 43)

9. W kontrolowanym okresie OSP nie była objęta przez Komendę Powiatową PSP w Wągrowcu inspekcją gotowości operacyjnej ani przeglądami operacyjno-technicznymi pojazdów i sprzętu.

(akta kontroli, str. 30-32, 40-41)

10. Prezes Zarządu OSP stwierdził, że jednym z najistotniejszych problemów związanych z funkcjonowaniem OSP po zmianie zaszeregowania jednostki, z typu M na jednostkę typu S, jest potrzeba uzupełnienia wyszkolenia druhów. Według Prezesa duże problemy generuje pogodzenie pracy zawodowej strażaków ochotników z czasem potrzebnym na odbyciem szkoleń. Innym mankamentem jest potrzeba doposażenia Jednostki w sprzęt przy ograniczonej ilości środków finansowych na ten cel, co skutkuje znacznym spowolnieniem tych działań.

(dowód: akta kontroli str. 30-32)

11. W latach 2014-2017 głównymi źródłami finansowania OSP były dotacje przekazane przez :

- a) Miasto i Gminę Gołańcz (dotacje celowe) w łącznej kwocie 131,6 tys. zł (z czego w 2014 r. – 5,5 tys. zł i w 2017 r. – 126,1 tys. zł);
- b) Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji, w 2015 r. na zakup umundurowania (w ramach tzw. dotacji MSWiA) w wysokości 510 zł;
- c) Prezydium Zarządu Głównego Związku OSP, w łącznej kwocie 25 tys. zł (z czego w 2014 r. – 8 tys. zł z przeznaczeniem na remont remizy i 5 tys. zł na zakup sprzętu i wyposażenia oraz w 2016 r. – 12 tys. zł na remont remizy);
- d) Samorząd Województwa Wielkopolskiego, w 2017 r. w łącznej kwocie 115 tys. zł (z czego 100 tys. zł przeznaczono na zakup lekkiego samochodu ratowniczo-gaśniczego oraz 15 tys. zł na zakup zestawu ochron osobistych – 6 szt.).

Szczegółowym badaniem objęto wszystkie ww. dotacje na łączną kwotę 272,1 tys. zł. Stwierdzono, że wydatkowanie dotacji nastąpiło zgodnie z przeznaczeniem, a ich rozliczenia dokonano w sposób prawidłowy.

(dowód: akta kontroli str. 28, 48-121)

12. Największym wydatkiem OSP w kontrolowanym okresie był zakup nowego (lekkiego) samochodu ratowniczo-gaśniczego Ford Transit 2.0 TDCI, którego dokonano 8 listopada 2017 r. za kwotę 212,9 tys. zł.

Przed jego zakupem, 3 lipca 2017 r., OSP zawarła umowę z Oddziałem Wojewódzkim Związku OSP RP w Poznaniu, który otrzymał dofinansowanie ze środków Samorządu Województwa Wielkopolskiego. Zgodnie z jej postanowieniami procedurę w sprawie udzielenia zamówienia publicznego na zakup samochodu przeprowadził Oddział, a OSP przekazała na ten cel część środków finansowych w wysokości 121,9 tys. zł⁸, pozyskanych wcześniej od MiG Gołańcz⁹.

(dowód: akta kontroli str. 48-78)

13. Wydatki zrealizowane przez OSP w latach 2014-2017 obejmujące samodzielny zakup sprzętu, wyposażenia i umundurowania oraz usług remontowo-budowlanych

⁸ Zgodnie z aneksem z 22 września 2017 r.

⁹ W ramach umowy dotacji nr BP-2/2017 z 4 lipca 2017 r. wraz z aneksami z 2 października oraz 13 listopada 2017 r.

nie przekraczały kwoty równowartości 30 tys. euro określonej w art. 4 ust. 8 ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych¹⁰. Zakupione przez OSP składniki majątkowe sfinansowane z dotacji zostały ujęte w ewidencji inwentarzowej. Prezes OSP wyjaśnił, że wyboru dostawców sprzętu przeciwpożarowego oraz wykonawców usług budowlano-remontowych dokonywano po uprzednim rozpoznaniu cenowym oraz z uwzględnieniem terminu realizacji dostaw i usług. Jednostka nie przedłożyła jednak żadnej dokumentacji potwierdzającej przeprowadzenie takiego rozpoznania.

Głównym dostawcą sprzętu i umundurowania samodzielnie nabywanego przez OSP był Oddział Wojewódzki ZOSP RP w Poznaniu oraz jego filia w Pile (dostawa: rozdzielacza kulowego, prądownicy PW-52/R, węży tłocznych, prądownicy W-52, węża WV 75/20 ŁA, emblematów OSP oraz mundurów strażackich, butów, koszul i rogatywek).

Oględziny sprzętu i wyposażenia sfinansowanego ze środków dotacji wykazały, że wszystkie składniki majątkowe wymienione w dowodach zakupu znajdowały się na stanie OSP.

(dowód: akta kontroli str. 37-39, 43-45)

14. Jednostka sporządzała za lata 2014-2017 sprawozdania finansowe (bilans i rachunek zysków i strat) oraz składała deklaracje CIT-8, zgodnie z wymogami ustawy z dnia 15 lutego 1992 r. o podatku dochodowym od osób prawnych¹¹.

(dowód: akta kontroli, str. 164-172)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. OSP nie posiadała dokumentacji potwierdzającej uzgodnienie z Komendantem Wojewódzkim PSP w Poznaniu zapisów Statutu dotyczących ochrony przeciwpożarowej, do czego obligował ją art. 19 ust. 3 uppoż. Również zmiany Statutu dokonane 3 listopada 2013 r., dotyczące tych zagadnień, nie zostały uzgodnione z Komendantem Powiatowym PSP w Wągrowcu¹².

Prezes OSP wyjaśnił, że strażacy ochotnicy oraz kierownictwo OSP nie było świadome istnienia takiego obowiązku wynikającego z uppoż.

(dowód: akta kontroli, str. 42)

2. Członkowie OSP wyznaczeni do bezpośredniego udziału w akcjach ratowniczych w ramach JOT (od czasu jej powołaniu w grudniu 2015 r.) nie przeszli do końca 2017 r., co najmniej podstawowego przeszkolenia pożarniczego, o którym mowa w art. 19 ust. 1b uppoż. Tym samym, w świetle treści art. 19 ust. 1a uppoż oraz postanowień regulaminu organizacyjnego JOT (rozdział II pkt 1 lit. a w zw. z rozdziałem IV lit. e oraz V pkt 5 lit. a), nie byli przygotowani do realizacji głównego zadania JOT jakim był udział w udział w akcjach ratowniczych prowadzonych w czasie pożarów, klęsk żywiołowych, zagrożeń ekologicznych, katastrof i innych zagrożeń miejscowych. Szkolenia podstawowe strażacy ratownicy rozpoczęli dopiero w październiku 2017 r., a zaświadczenia o ich ukończeniu otrzymali w styczniu 2018 r.

Prezes OSP nie wskazał uzasadnionych przyczyn blisko dwuletniej zwłoki w delegowaniu strażaków ochotników do odbycia kursu podstawowego.

(dowód: akta kontroli, str. 37-39)

¹⁰ Dz. U. z 2017 r. poz. 1579, ze zm. Przed 16 kwietnia 2014 r. – 14 tys. euro.

¹¹ Dz. U. z 2018 r. poz. 1036, ze zm.

¹² W związku z nowelizacją art. 19 ust. 3 uppoż, od 1 stycznia 1999 r. organem właściwym w sprawie uzgodnień stał się komendant powiatowy (miejski) PSP.

Uwaga dotycząca
badanej działalności

NIK zwraca uwagę, że pozyskane przez Jednostkę środki publiczne nie wpłynęły w latach 2016-2017 na osiągnięcie ustalonych przez Związek OSP minimalnych standardów wyszkolenia jej członków – i to nie tylko w zakresie szkolenia podstawowego. Wydatkowanie tych środków na zakup sprzętu gaśniczego i umundurowania, z którego i tak jednostka nie mogła wówczas korzystać w trakcie akcji ratowniczych, ponieważ nie miała odpowiednio przeszkolonych strażaków ratowników, nosiło znamiona nieefektywnego wydatkowania środków publicznych.

IV. Wniosek

Wnioski pokontrolne

Przedstawiając powyższe oceny i uwagi wynikające z ustaleń kontroli, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹³, wnosi o podjęcie działań w celu uzgodnienia z Komendantem Powiatowym PSP w Wągrowcu zapisów Statutu dotyczących ochrony przeciwpożarowej.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku zgłoszenia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Poznań, dnia 27 września 2018 r.

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Poznaniu

Kontroler
Marek Gutraj
st. inspektor kontroli państwowej

Dyrektor
z up. Tomasz Nowiński
Wicedyrektor

.....
podpis

.....
podpis

¹³ Dz. U. z 2017 r. poz. 524, ze zm.